

דבר תורה לשלחן שבת

מתורת הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א

פלא יועץ

- לברך את עמו - ישראל -

כתיב 'טוב עין הוא יבורך'. ואמרו רז"ל: אל תקרי 'יברך' אלא 'בְּרַךְ', כי מי שהוא טוב לעולם יברך, והמברך את ישראל הוא גם כן מתברך, כדכתיב 'ואברכה מברכך'. כל קבל דנא המקלל לישראל נפשו הוא חובל, דכתיב 'ומקללך אאר'.

ומאחר דכתיב 'אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות', ראוי להשתדל לעולם לברך את ישראל, אולי יהיה בעת רצון ויעשו דבריו פירות. ולכן גם המתברך הוא יברך ויאמר 'וכן למר', כידוע מעשה דמייתי בש"ס (מגילה כז:): דרב ברכיה לרב הונא ואקיים בה, ואקפד רב על שלא אמר לו וכן למר.

ונמצא שאם ברכתו עשתה פירות הרי הוא גומל חסד עם חברו, ועל כל פנים עושה נחת רוח ליוצרו, כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל, ולמצוה תחשב לו, כי זה הוא טעם קצת פוסקים שמתירים לברך את חברו קודם שיברך על המתיקה, ואין זה מגדר מקדים כבוד הבריות לכבוד שמים, שגם זה כבוד שמים הוא. ומה גם שאם יטעם תחלה המתיקה, לפעמים דבר ידבר הוא קודם שיבלע ממנו ועבד אסורא, לכן יותר טוב לברך את חברו קודם שיאמר הברכה.

(רבנו אליעזר פאפו)

ספר "פלא יועץ" ערך 'אונאה')

הגליון לע"נ הגאון הגדול

רבי יעקב יוסף זצ"ל

נתבטש במעלי פניא דשבתא ב' אייר תשע"ג

תנצב"ה

זהירות מן החטא

ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל (טז, ח)

הנה צונו יוצרנו להטהר ולהתכפר באמצעות בהמה על ארבע. וכן מצות וידוי על הבהמה וכמ"ש (פסוק כא) 'וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי והתוודה עליו וכו' ונתן אותם על ראש השעיר וכו'. ובאמת צ"ב מה ענין אדם לבהמה, וכן נתנית העוונות של אדם על הבהמה. ובזוה"ק אמרו שהכונה שנותן את עוונות בני ישראל על עשו הרשע אשר נקרא שעיר. כלומר אשר העוונות שייכים לו ורק לו, אלא שמחמתו, נכשלו בני ישראל, אך בעצם המה טהורים שאין הפשעים והעוונות במהותם.

ברם, יתכן לפרש כי בהמה אפשר שנפשה אשר בתוכה היא נפש אדם, ורק חיצוניתה בהמה בסוד הגלגול. והנה מדוע יהיה נפש אדם תוך בהמה ומאין הגיעה לשם. אך אותה הנפש בהמה בחייה עשתה מעשה בהמה ושנתה ושלשה בהן, הלך ושוב, עד אשר הורידה מטה מטה ונעשה כבהמה רק שהולך על שתיים, וז"ש חז"ל (שבת קנא:): אין חיה פוגעת באדם עד אשר נדמה לה "שהוא כבהמה". ע"ש. כלומר, יש סוגי אנשים שהן במעשיהם כבר המה בהמה, בסוד "אדם ובהמה תושיע ה'". הוא אדם ועשה עצמו כבהמה (וע' דרשת חז"ל בחולין דף ה:).

ואשר על כן מזמין ה' בהמה אשר נפשה נפש אדם והיא באה נפש תחת נפש. ונותן עוונות של בני אדם על ראש שעיר שהוא האדם שבתוכה, וזה 'ראש השעיר' כלומר שעיר זו ההולכת על ארבע בחיצוניות, וראש שלה הוא הנפש אדם אשר נתגלגל בתוכה.

ומאותה מימרא של חז"ל (שבת קנא:): הנ"ל, למדין אנו כי אע"פ שאדם בדרגה יותר גבוהה מן הבהמה שיש דצמ"ח [-דומם, צומח, חי, מדבר] כנודע, מ"מ ניתן רשות לבהמה לראות ולהבחין בזה מה שאין בן אדם מבחין, כי היא מבחינה מדרגת החוטא והאדם אינו יכול להבחין, שהרי אין אדם רואה את החוטא שהוא כבהמה, אבל הבהמה רואה את החוטא שאינו אדם אלא בהמה. אבל המתנהג כהוגן אזי כל הבריאה יראה מפניו, וכמ"ש (בראשית ט, ב) "ומוראכם וחתכם יהיה על כל" וגו'.

והדרת פני זקן'

לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשוזית את פאת זקנך (יט, כז)

הנה בהיות האדם בעל צורה, אינו משחית גופו בשפל מעשים כי הוא מושפע מצורתו. כאשר רואים כן כי מי שמתהדר בבגדי פאר אינו יושב על כל מושב לבל יקלקל יופי ונקיון בגדי הדרתו. וכן עינינו רואות כי המהודר והמכובד יתנהג בוותרנות ולא עקשנות הנקלה והבזוי. וישתנו תנועותיו של המכובד מהשפעת בגדיו, ותהיינה תנועותיו בנימוס ובנחת.

וכשם שזהו בהדרת חיצוניות בגדיו, כן הוא ב"זקנו" כי האיש הזקן - מלא רחמים ומתנהג בנחת. כמו כן המגדל זקנו הרי זו השפעה לטובה וגדר לבל ידח במעשה נידח, כי "הדרת פנים - זקן". כלומר הזקן משפיע על הפנים - הן על הפרצוף, (פנים); והן על הפנימיות (פנים).

ובא הדבר ללמד, כי המקיף "פאת ראשו" הן הקפת כל הראש והן אפילו הקפת חלקו בגבול שגבלו חז"ל מעל האוזן סביב סביב, אזי מאז ישחית "פאת זקנו", כי הראש מחזיק הזקן. כביכול הזקן תלוי בפאת ראשו, ובהנתק זה מזה ע"י שחצה את החיבור שהיה מחבר בין הראש לזקן (בצד האזניים), מאז גם זקנו לא ישפיע עליו, והבן. וז"ש "לא תקיפו פאת ראשכם", ואז גם "לא תשוזית את הזקן", וההיפך להיפך!

והנה בראש הזכיר הקפה, ובזקן השחיתה. מלבד הפשט שבזקן דוקא דרך השחיתה משא"כ בראש, (וכמו שנחלקו בזה הראשונים הלא המה הרמב"ם והרא"ש ע"ה ע' י"ד סימן קפא). יש גם עוד רמז, שהקפת הראש מעשה רע, ואילו כן בזקן הוא עוד יותר רע ח"ו.

וגם יש עוד רמז נוסף: שכפי שאדם מקדש מחשבתו שזהו "הראש", כן נשמר זקנו לבל ישחיתנו. וגם רמז עליון בתחתון וז"ל. והיה זה שלום.

שואל ומשיב

נערך על פי תשובות שהשיב מורנו הרב שליט"א בכתב ובעל פה.
כאן הובאו המסקנות בקצרה, ועוד חזרו למועד אי"ה

[שאלות אלו מתוך "דבר תורה לשלחן שבת" גליון 35, ונדפסו שוב כי הזמן גרמא]

ברכת שהחיינו בימי הספירה

שאלה: האם מותר לברך ברכת "שהחיינו" על פרי חדש או בגד חדש בימי הספירה.
תשובה: מותר מעיקר ההלכה לברך ברכת שהחיינו בימי הספירה אפילו לפני ל"ג לעומר. ויש מחמירים.

קניית בגדים בימי הספירה

שאלה: האם מותר לקנות או לתפור "בגדים חדשים" ו"רהיטים חדשים", וכיוצ"ב.
תשובה: מותר "לקנות" כלים ובגדים, וכן מותר "לתפור" בגדים חדשים. ויש מתחסדים בכל זה.

שילוח הקן בימי העומר

שאלה: האם נכון ואמת שאין לקיים מצות שילוח הקן "בימי העומר", דהלא מצות שילוח הקן אינה מצות עשה שהזמן גרמא, כמבואר בגמרא (קדושין לד.).
תשובה: גם ב"ימי העומר" אפשר לקיים המצוה אם נזדמנה לו. [ע' בספר קן משולח פרק ב סעיף ת].

מקום ספירת העומר בתפלה

שאלה: ספרדי שהתפלל תפילת ערבית עם בני אשכנז, האם יספור עימם אחר העמידה מיד כמנהגם, או ימתין עד אחרי עלינו לשבח ויברך לבדו כמנהג הספרדים.
תשובה: אין צריך לברך ולספור עימם אחר העמידה אלא יעשה כמנהגו תמיד לברך אחר עלינו לשבח עם סדר לשם יחוד וכו' כהרגלו. (וכיוצ"ב כתוב ב"שלמי מועד" להגרש"ז אויערבאך).

שאלות ניתן להפנות לת.ד. 57124 ירושלים

או דרך מערכת הגליון בדוא"ל: dvartora1@gmail.com

זוית דאיה

סח הבעל שם טוב הקדוש ז"ע:

בצעירותי הייתי יושב בבית המדרש ועוסק בתורה לבדי. יום אחד באמצע הלימוד נכנס שואב המים של העיירה למלאת מים בבית המדרש. שאלתי: מה שלומך ר' יחזקאל? נאנח האיש אנחה גדולה עד מאד ואמר: קשה קשה. הנני כבר בא בימים ועדיין זקוק ללכת להתפרנס בכוחות עצמי, ובנוסף עלי לפרנס את בתי וילדיה, בגיל כזה... נאנח שוב והלך.

למחרת שוב בא האיש ושוב שאלתי אותו: מה שלומך ר' יחזקאל? להפתעתי חיך האיש והשיב: האת. ברוך ה' יום יום. הנני כבר בא בימים ובכל זאת מתפרנס בכוחות עצמי, ולא רק את עצמי גם את בתי וילדיה אני מפרנס, אפילו בגיל כזה... וכך יצא שמח וטוב לב...
באותה שעה, סיים הבעש"ט, למדתי כי יעבור על האדם מה שיעבור, יכול הוא לקבל זאת בשמחה ויכול בהיפך. תלוי מאיפה יסתכל...

(פתח שערי שמים)

הגליון יוצא לאור על ידי מוסדות "מתן תורה". ת.ד. 57124 ירושלים

www.MatanTorah.org

לקבלת הגליון בדוא"ל שלחו ל: dvartora1@gmail.com

נצור לשונך מתוך הספר "חפץ חיים"

יש דברים שאסורין מטעם אבק לשון הרע, כגון שאומר: מי היה אומר על פלוני שיהיה כמו שהוא עתה. או שאומר: שתקו מפלוני, איני רוצה להודיע מזה ארע ומה יהיה. וכיוצא בדברים אלו. וכן המספר בשבחו של חברו בפני שונאיו, גם כן בכלל אבק לשון הרע הוא, דזה גורם להם, שיספרו בגנותו. [הגה"ה - וימנה נלמד דהוא הדיון לכל כיוצא בזה, אם רוצה לדבר עם אהוד אודות מי, והוא משער שאין לבו שלם עם אותו פלוני, ויבוא על ידי זה לגנותו, דאסור לדבר עמו אודותיו].

המדרש להצלחת א. ש. ב. ת. תח"ל לזיווג הגון

הלכתא לשבתא

לא גזרו גזירה זו שלא לקרוא לאור הנר באדם חשוב שאין דרכו להטות גם בימי החול. ודוקא כשהוא נמנע מכך גם לצורך לימוד תורה, אבל אם משים עצמו על דברי תורה כהדיוט ועלול להטות בשביל שיהיה לו אור ללימוד תורה אין להתיר. (מתוך חוברת 'קריאה לאור הנר')

ישמח לב מבקשי ה'

הננו שמחים להודיע כי במסגרת שיעורו הקבוע של מורנו

הגאון הרב אלעזר זאב רז שליט"א

לומדים כעת חלק חושן משפט - דינים הנוגעים למעשה

השיעור מתקיים מידי יום ראשון בשעה 4.45 בבית הכנסת "מוסאיוף", ירושלים

ומועבר בשידור חי באתר מוסאיוף: www.musayof.org

להאזנה: 03-617-1001

ארכיון השיעורים ב"קול הלשון": 03-617-1068 שולחו 20